

СЕРІЯ “САМ СОБІ РЕПЕТИТОР”

О.І. Мельничайко, М.Й. Криськів

НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ З СИНТАКСИСУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

*з принагідним повторенням
елементів інших тем
шкільної програми*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 81.2 Укр-2
М 48

Серія “Сам собі репетитор” заснована 2004 року

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гуманітарних та
суспільних дисциплін Галицького інституту
ім. В'ячеслава Чорновола
Бурда К.Л.

О.І. Мельничайко, М.Й. Криськів

М 48 Навчально-тренувальні вправи з синтаксису простого речення з принагідним повторенням елементів інших тем шкільної програми. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2022. — 96 с.

ISBN 978-966-10-7527-5

Добірка навчально-тренувальних вправ із синтаксису простого речення призначена для учнів старших класів, абітурієнтів та студентів, які опановують навчальну дисципліну “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, і для майбутніх журналістів — тих, хто хоче закріпити свої знання з синтаксису та пунктуації і принагідно повторити інші питання граматики.

Посібник може стати у пригоді вчителям-словесникам при підготовці до уроку.

ББК 81.2 Укр-2

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ISBN 978-966-10-7527-5

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2022

ПЕРЕДМОВА

Синтаксис — дуже важливий розділ науки про мову, оскільки всі інші розділи (морфологія, лексикологія, будова слова, словотвір, фразеологія) опрацьовують на синтаксичній основі, бо тільки в реченні конкретизується лексичне значення слова та фразеологізму, глибше пізнається взаємозалежність між словами.

Із синтаксисом тісно пов'язана пунктуація, адже розділові знаки суттєво допомагають усвідомити синтаксичні відношення між словами та частинами речення.

Просте речення в синтаксисі — не така вже й проста його одиниця. Воно буває дуже часто ускладненим — однорідними членами, різного роду відокремленнями, уточненнями тощо, — щоби якнайточніше виразити думку. Правильно сприйняти висловлювання допомагають розділові знаки, які, у свою чергу, потребують відповідного інтонаційного вираження. Це різні за тривалістю паузи, вимова з розповідною, питальною чи окличною інтонаціями, інтонації переліку, протиставлення чи очікування з послабленням чи підсиленням голосу тощо.

Знання та уміння з синтаксису дуже важливі як для розуміння прочитаного, так і для створення власних письмових висловлювань.

Пропонований посібник призначений для тих, хто призабув або не дуже добре засвоїв шкільну програму з синтаксису простого речення і потребує кваліфікованої допомоги, оскільки свою майбутню професію хоче пов'язати з філологією чи журналістикою. Хоча грамотною повинна бути людина будь-якої професії.

За посібником можна опрацьовувати всі теми з синтаксису простого речення. Але оскільки він має навчально-тренувальний характер,

то до кожної теми дається стислий виклад теоретичного матеріалу, ілюстрований відповідними синтаксичними конструкціями, і вправи для самостійного виконання. До складнішого, на наш погляд, матеріалу подано застереження (Увага!) або детальні коментарі.

Вправи супроводжуються завданнями для принагідного повторення несинтаксичних тем, більшість з яких має пряме відношення до синтаксису, як от: словозаміна іменних частин мови, форми дієслова, службові частини мови тощо, подекуди подаються зразки виконання.

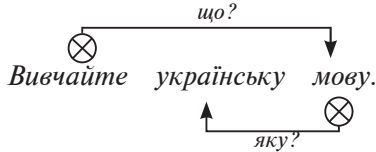
Посібник може стати у пригоді випускникам шкіл, абітурієнтам та студентам, які прагнуть покращити набуті в школі знання з граматики рідної мови.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

1. ⊗ – головне слово у словосполученні
2. ○ – залежне слово у словосполученні
3. — — — — — підмет
4. = = = — присудок
5. - - - — додаток
6. ~ — означення
7. • • • — обставина

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

Словосполучення — синтаксична одиниця, яка утворюється поєднанням двох або кількох повнозначних слів на основі підрядного зв'язку.

Питання завжди ставиться від головного слова до залежного.

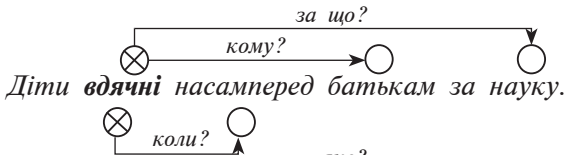
Слово **мову** по відношенню до **вивчайте** є залежним, а по відношенню до **українську** є головним. Отже, в цьому реченні є два словосполучення: **вивчайте мову** і **українську мову**.

Типи словосполучень за способом вираження головного слова

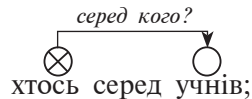
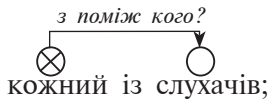
іменникові — повітря (*яке?*) душне, днини (*якої?*) літньої

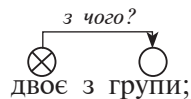
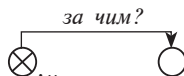
прикметникові — білий (*від чого?*) від снігу, вдячні (*кому?*) батькам

займенникові — що-небудь гарне;

числівникові — третій за списком;

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
КНИГИ.